19. 8. 2009

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Praktické aspekty licenčních smluv v IT

Licenční smlouva jako smluvní typ upravený v autorském zákoně[1] (dále jen „AutZ“ nebo „Autorský zákon“) je smlouvou, kterou autor uděluje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užít, tzn. že nabyvatel získává majetkové právo příslušné dílo užít (v rozsahu a způsobem dle licenční smlouvy, samozřejmě nejen jednorázově ale i opakovaně), přičemž za toto právo poskytuje autorovi zpravidla odměnu. Licenční smlouva tak představuje základní způsob jak užívat autorské dílo (včetně počítačového programu) bez porušení absolutních práv autora a rovněž řeší jeden ze základních požadavků k ekonomickému využití díla, tedy jak poskytnout oprávnění užít dílo, které ze zákona vzniká autorovi, na jiný subjekt, který by ho dokázal ekonomický (lépe) zhodnotit.

Autorský zákon neobsahuje zvláštní právní úpravu pro licenční smlouvy pro poskytování oprávnění užít počítačový program. Mimoprávní povaha počítačových programů a některé další okolnosti, jako je zejména obvyklý způsob jejich šíření, a dále i ubiquita (potenciální všudypřítomnost tohoto právního statku), která je společná v podstatě všem předmětům duševního vlastnictví, však způsobily nutnost provedení legislativních změn, které by na tyto zvláštnosti hlavně počítačových programů reagovaly.

Proces uzavírání licenčních smluv se řídí obecnou úpravou v občanském zákoníku[2] (dále jen „OZ“ nebo „Občanský zákoník“), zejména jeho ustanoveními § 43a a následujícími. Tato obecná úprava uzavírání smluv však není pro uzavírání některých licenčních smluv (zejména licenčních smluv poskytujících oprávnění užít počítačový program) bez dalšího příliš vhodná. Důvodem je zejména ustanovení[3], dle kterého se o návrh na uzavření smlouvy jedná tehdy, je-li určen jedné nebo více určitým osobám. Tento požadavek lze při uzavírání licenčních smluv směřujících k poskytování oprávnění užít počítačový program naplnit častokrát jen stěží. Důvodem je zejména okolnost, že k návrhu na uzavření licenční smlouvy dochází často zejména zveřejněním textu licenční smlouvy na internetu nebo zobrazením ujednání, které provází instalaci produktu. Takovýto návrh na uzavření licence by bez dalšího legislativního opatření nebylo zřejmě možné považovat za návrh na uzavření smlouvy, ale pouze za inzerát nebo výzvu k podávání návrhů na uzavření smlouvy[4]. Tento „nenávrh“ by tedy ani nebylo možno platně akceptovat. Z těchto důvodů bylo při novelizaci Autorského zákona v roce 2006, do něho vloženo ustanovení[5], které upravuje tzv. veřejný návrh na uzavření smlouvy, směřující vůči neurčitému okruhu osob. Z takovéhoto projevu vůle oferenta (navrhovatele) však musí být zřejmé, že se jedná o návrh na uzavření smlouvy. Samozřejmě takovýto návrh musí obsahovat všechny podstatné náležitosti smlouvy (jsou jimi zejména dostatečné určení předmětu díla, projev vůle poskytnout oprávnění k užití díla a ujednání o odměně).

Ze stejných důvodů doplnil zákonodárce do Autorského zákona také ustanovení[6], dle kterého s přihlédnutím k obsahu návrhu nebo praxi, kterou smluvní strany mezi sebou zavedly nebo zvyklostem, může osoba, které je návrh učiněn akceptovat tento návrh provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele. Toto ustanovení tak doplňuje, a pro potřeby uzavírání autorskoprávní

licenční smlouvy pozměňuje obecnou úpravu přijetí návrhu smlouvy obsaženou v Občanském zákoníku[7], dle které je akceptační projev vůle účinný vůči nepřítomné osobě až v okamžiku, kdy jí dojde. Z důvodů výše popsaných se tedy akceptace návrhu na uzavření autorskoprávní licenční smlouvy může učinit provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele s účinností k okamžiku, kdy byl takovýto úkon učiněn. V praxi se přitom může jednat o takovýto úkon spočívající v porušení obalu rozmnoženiny díla (označováno jako shrinkwrap), v digitální akceptaci v dialogovém okně obsahujícím návrh licenční smlouvy, kterážto slouží jako technická podmínka zpřístupnění díla (clickwrap), popř. v obdobné digitální akceptaci v dialogovém okně s odkazem na webovou stránku obsahující návrh licenční smlouvy (browsewrap)[8]. Obě ustanovení OZ jsou kogentní povahy a lze je aplikovat pro uzavření jak neexkluzivní, tak exkluzivní licenční smlouvy (zde ovšem za dodržení ustanovení o písemných úkonech dle OZ[9]).

Licenční smlouva je standardně uzavírána přímo mezi autorem jako fyzickou osobou (licenciant) a nabyvatelem poskytovaného oprávnění dílo užít (licenciát). Takovéto uspořádání smluvních stran je typické pro tradiční autorská díla umělecká, literární a jiná, která jsou zpravidla vytvářena pouze jednou osobou. Kromě uzavření licenční smlouvy poskytující oprávnění užít počítačový program lze užívat počítačový program i na základě využití speciální úpravy Autorského zákona pro počítačové programy[10].

S novelizací autorského zákona provedenou v roce 2006 (již výše zmiňovanou) se do Autorského zákona dostala také úprava stanovující speciální autorskoprávní režim vztahující se k počítačovým programům. Představuje, i když poměrně neobratnou a komplikovanou, transpozici čl. 5 a 6 Směrnice Rady o právní ochraně počítačových programů[11]. Tato nová úprava obsažená v Autorském zákoně[12] stanoví omezení autorského práva autora v prospěch tzv. oprávněného uživatele (jde o tzv. bezúplatné zákonné licence). Oprávněným uživatelem[13] je jednak oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má k této rozmnožení vlastnické či jiné právo za účelem jejího užití, nikoli za účelem jejího dalšího převodu, dále jím je oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu. Bohužel vymezení osoby oprávněného uživatele nebylo (i s ohledem na nevyhraněnost a nejasnost tohoto pojmu na komunitární úrovni) českým zákonodárcem provedeno legislativně nejvhodněji, přesný obsah pojmu oprávněného uživatele tak zůstává stále nejasný.

Omezení autorského práva autora počítačového programu spočívá ve stanovení minimálního rozsahu oprávnění oprávněného uživatele k rozmnožení počítačového programu, které až na výjimku[14] nelze smluvně omezit. V souladu s komunitárním právem lze dovozovat tři účelově stanovená omezení autorského práva, kdy smí oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu nakládat s počítačovým programem zákonem taxativně stanoveným způsobem. Toto smí za účelem běžného provozu počítačového programu, za účelem pořízení záložní rozmnoženiny tohoto programu a za účelem dosažení interoperability (vzájemného funkčního propojení) nezávisle vytvořeného počítačového programu[15].

Významným pro tato omezení autorských práv k počítačovému programu je ustanovení[16], dle kterého platí i pro tato omezení nutnost provést za účelem stanovení oprávněnosti takovéhoto omezení tzv. tříkrokový test[17]. Nutnost jeho použití vyplývá však již ze samotného ustanovení Autorského zákona, které tento institut upravuje[18], z něhož plyne, že výjimky a omezení autorského práva lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně (první krok) a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla (druhý krok) a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora (třetí krok). Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu lze oprávněným uživatelem využít pouze pokud takové omezení „projde“ tímto testem.

JUDr. Martin Maisner, **Mgr. Michal Křižka**, **Mgr. Martin Flaškár**

ROWAN LEGAL s.r.o., advokátní kancelář
GEMINI Center
Na Pankráci 1683
140 00 Praha 4

tel.: +420 224 216 212
fax: +420 224 215 823
e-mail: praha@rowanlegal.com

---

[1] zák. č. 121/2000 Sb., v platném znění, autorský zákon
[2] zák. č. 40/1964 Sb., v platném znění, občanský zákoník
[3] § 43a odst. 1 OZ
[4] Viz též Telec I., Tůma P., Autorský zákon Komentář, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2007, s. 491
[5] § 46 odst. 5 AutZ
[6] § 46 odst. 6 AutZ
[7] Zejména § 45 OZ
[8] Viz též Telec I., Tůma P., Autorský zákon Komentář, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2007, s. 492
[9] § 40 odst. 3 OZ
[10] § 66 AutZ
[11] Směrnice Rady 91/250/EHS
[12] § 66 AutZ
[13] Dle § 66 odst. 6 AutZ
[14] § 66 odst. 1 písm. b) AutZ
[15] Viz též Telec I., Tůma P., Autorský zákon Komentář, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2007, s. 628
[16] § 66 odst. 5 AutZ
[17] § 29 odst. 1 AutZ
[18] § 29 odst. 1 AutZ

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Aktuální závěry ÚS a ESLP k právům biologického otce (První část – judikatura Ústavního soudu ČR)
- Podílové spoluvlastnictví manželů po rozsudku SDEU ve věci C-300/25 Duftošek
- Předkupní právo jako možná past
- Sleva z kupní ceny vadné nemovitosti podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu
- Povinnosti transparentnosti podle AI Actu
- Když rodič nepředá dítě - náhradní péče a úhrada nákladů podle novely rodinného práva